

2. De balanstelling — niettegenstaande de in theorie hier-
tegen aan te voeren bezwaren — heeft wel degelijk betee-
kenis, in bedrijfseconomischen zin. Hoe vaak let bijv. de
accountant niet — afgezien van en in combinatie met zijn
balansanalyse — op de tellingen van opeenvolgende ba-
lansen, teneinde de totale credietbehoefte in haar ontwik-
keling te volgen?

Tenslotte nog één opmerking.

Indien ik dr. K. een overmaat van abstractie mocht hebben
verweten, dan is dit zeker niet geschied uit angst voor de
abstractie als zoodanig, doch zuiver incidenteel, niet princi-
pieel. Gewezen heb ik op de gevaren, aan verder doorge-
voerde abstracties verbonden en heb gemeend i.c. een uiteen-
zetting voor mij te hebben gehad, waarbij het wel zeer moeilijk
werd „den brug naar de werkelijkheid te slaan”. Na lezing van
de tweede helft van dr. K.'s betoog ben ik nog geenszins over-
tuigd, dat, met alle praktische voorbeelden, welke schrijver
geeft, bedoelde gevaren zijn bezworen. Integendeel. Tegelijk
met het „scherp stellen van de praemissen, die de practijk ten
alle tijde bewust en onbewust toepast” heeft n.m.m. dr. K.
weer nieuwe praemissen aan de bestaande toegevoegd, ten-
gevolge van de door schr. naar wiskundigen trant geredigeerde
definities omtrent het meten van waarden. Hetgeen het geheel
gecompliceerder maakt, dan m.i. noodig is.

J. PINKHOF.

BOEKBESPREKING

---

*Eenige opmerkingen omtrent het ontwerp van
wet tot heffing eener winstbelasting.* Openbare les
gehouden op Maandag 3 Juni 1940 bij de aanvaar-
ding van het ambt van privaat-docent in het Nota-
rieel en fiscale recht aan de Rijks Universiteit te
Utrecht door *Th. A. Versteeg*, candidaat notaris.
N.V. W. D. Meinema Delft.

De les begint met de mededeeling, dat de voorbereiding
plaats had onder zeer bijzondere omstandigheden en dat de
keuze van het onderwerp mede werd bepaald door het ont-
breken van tijd tot omvangrijke studie en rustige bezinning.
De spreker was in militairen dienst en het is te begrijpen, dat
hij geen gelegenheid had dieper op zijn onderwerp in te gaan,
dan het maken van „eenige opmerkingen”.

Die opmerkingen richten zich niet op een bepaald onderdeel
van het ontwerp, maar zijn over allerlei onderdeelen verspreid.

Zijn eerste opmerking betreft de bepaling, dat de winst-
belasting als directe belasting wordt beschouwd. In art. 43
wordt dan ook de wet op de richtige heffing van 1925 toe-
passelijk verklaard. Ook na de invoering der winstbelasting
is het denkbaar, dat de oprichting eener N.V. onder die wet
zal worden gebracht vanwege het verschillend tarief voor ink
bel. en winstbelasting. Maar dat zal niet vaak voorkomen.
Belangrijker is de vraag, of de wet kan worden toegepast op
de ontbinding en liquidatie van een N.V., die alle winst pleegt
uit te deelen, omdat dit wel moet, en die liquideert om de hef-
fing van ink. bel. en winstbel. te vermijden. Spr. hoopt dat
dit niet zal gebeuren, maar spreekt zich over de mogelijkheid
niet duidelijk uit. Uitgesloten lijkt mij de toepassing der wet
van 1925 niet.

Een korte opmerking over de historische ontwikkeling geeft
geen inzicht in de opvatting van den spreker omtrent den
rechtsgrond der winstbelasting.

Bij de bespreking van de lichamen die onder de belasting
vallen neemt hij als vanzelf sprekend aan, dat aan het voor
de vereenigingen geëischte begrip: *bedrijf*, winstdoel verbou-

den is, een betwistbare stelling! Met zijn conclusie dat de
maatschap (art. 1655 B.W.) niet onder de belasting valt ga
ik accoord, maar de argumentatie is m.i. niet geheel overtuu-
gend.

Uit den aard der zaak wordt de meeste aandacht gewijd
aan de winstbepaling en aan de overgangsregeling. Wat dit
laatste betreft verzet spr. zich tegen de meening, dat men op
de overgangsbilans activa, die misschien reeds hun maximale
afschrijving hebben ondergaan, weer voor de volle waarde
zou mogen brengen om dan in de volgende jaren opnieuw te
gaan afschrijven. Hierbij moet men m.i. in aanmerking nemen,
dat tengevolge van de voor de D.T.B. gevolgde vaststelling
der „winst”, de N.V. geen fiscaal verleden heeft in dit op-
zicht, zoodat de N.V. tegenover het verleden vrij staat. Ik ben
het echter eens met spr.'s conclusie, dat de N.V. bij den over-
gang een zekere afschrijvingsmethode aanvaardende, deze van
het begin, dat het activum verkregen werd, moet toepassen,
zoodat inderdaad de volle waarde niet op de overgangsbilans
kan worden gebracht.

Bij de bespreking van de winstbepaling wordt de leer
van de vervangingswaarde ter sprake gebracht. Persoonlijk is
spr. nog niet geheel overtuigd van de juistheid van die leer.
Ik kan me dat voorstellen, want om die leer te kunnen begrip-
pen is een grondiger studie noodig dan spr. daarvan blijkens
zijn opmerkingen heeft gemaakt. Ik laat zijn betoog daarom
rusten.

Verder worden eenige beschouwingen gegeven over de ver-
mogensvergelijking aan de hand waarvan de winst wordt be-
paald, over verschillende soorten van reserves e.d. Daarbij
merkt hij op, dat het hem zeer verdedigbaar lijkt voor de
winstbel. met goodwill geen rekening te houden, omdat hij
geen zelfstandig activum is. Dat acht ik niet juist, en het
komt me niet waarschijnlijk voor, dat de rechtspraak hier het
begrip „vermogen” zóó beperkt zal opvatten. Daarmede komt
men echter in een algemeen vraagstuk, dat in „eenige opmer-
kingen” zelfs niet aangeraakt kan worden!

Dat is het waardoor deze openbare les, die eindigt met
opmerkingen over de verliescompensatie, niet geheel kan be-
vredigen: er wordt te veel in aangeroerd en er wordt te weinig
diep op de vraagstukken ingegaan, wat overigens — zie de
de aanhef — te begrijpen is. Wat wel treft, dat is de gemak-
kelijkheid en helderheid van betoogtrant, waarvan Spr.'s stu-
denten zonder twijfel zullen profiteren.

P. J. A. ADRIANI.

EXAMEN-VRAAGSTUKKEN

Red.: M. G. MEY-KONING en P. W. TH. GERBERS
(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris
der Redactie)

Administratieve organisatie van een kapokkaarderij

Ter uitwerking heb ik gekozen het vraagstuk IV van het
examen accountancy B-1939 van het Nederlandsch Instituut
van Accountants, als opgenomen in het Decemnummer
1939 van dit blad. Met deze uitwerking beoog ik in de eerste
plaats den studeerenden een studie-object te geven. Hierdoor
zijn er elementen in gebracht die bij praktische toepassing
waarschijnlijk bezwaren zullen blijken te ontmoeten, mede
gelet op den omvang hier te lande van dg onderhavige bedrij-
ven.

Gevraagd wordt een beschrijving van de administratieve
organisatie van

- het productieproces der kapokkaarderij,
- het productieproces der bedstellenmakerij,
- de voorraden,

d. de verkoopen,
een en ander toegelicht met modellen van boeken voorzover die voor het onderhavige bedrijf van bijzondere betekenis zijn.

Ik heb dit vraagstuk gekozen wijl het gelegenheid biedt tot een bespreking van een naar den aard intermitterend proces van massaproductie naast een naar den aard stukproductieproces, welke zich beide goed leenen voor standaardkostprijsverwerking. Het samenstellen van modellen zal aan de hand van de onderstaande uitwerking geen moeilijkheden opleveren en bleef mitsdien achterwege.

Eerst enkele opmerkingen van algemeenen aard. De aard van het bedrijf maakt het onderscheiden van twee, a.h.w. onafhankelijk van elkaar werkende afdelingen t.w. de kaarderij en de bedstellenmakerij, mogelijk. Het ligt dus voor de hand de resultaten en al hetgeen met de administratieve organisatie dezer afdelingen verband houdt, gescheiden te houden. Strikt genomen is het mogelijk buitendien administratief een derde afdeling te creëren, t.w. een pak- en vul-afdeeling, welke voor den verkoop binnen- en buitenland benevens voor de bedstellenmakerij werkzaamheden verricht. De bedstellenmakerij betreft dan a.h.w. de benodigde prima kapok van eerstgenoemde afdeling, verhoogd met een bepaald bedrag voor het vullen van de bedstellen.

De eerste vraag welke zich hierbij voordoet is tegen welken prijs de bedstellenmakerij van de kaarderij de gekaarde kapok zal betrekken: moet dit tegen kostenden prijs geschieden dan wel tegen prijzen welke de afdeling bij zelfstandig bestaan op de markt zou moeten besteden, i.c. standaardkostprijs dan wel kartelprijs. Waar dit probleem reeds meermalen in dit tijdschrift is ter sprake gebracht, willen wij er thans niet verder op ingaan, temeer aangezien het in het kader van het hier gestelde probleem van minder belang is nader te bepalen welk systeem de voorkeur verdient. In onderstaande uitwerking is als verrekenprijs een standaardprijs aangenomen.

Een tweede vraag welke rijst is of de inkoop van de ruwe kapok tegen standaardprijzen moeten worden ingeboekt, dan wel tegen hun inkoopprijzen. We hebben hier te doen met vele afwijkende kwaliteiten, waarvoor het practisch niet mogelijk zal zijn één standaardprijs vast te stellen. Het boeken tegen inkoopprijzen lijkt mij dan ook de meest aangewezen weg. Enigszins anders liot dit probleem t.a.v. den prijs waarvoor het gereede product in de administratie is op te nemen. De kartelprijzen zijn uiteraard mede afgeleid uit een standaard inkoopbedrag voor de ruwe kapok en het ligt derhalve voor de hand de boeking hierop te baseeren, waarbij dan wat de export betreft met een correctie zal moeten worden rekening gehouden. Wat deze export betreft is het waarschijnlijk dat de voorkeur zal worden gegeven aan afzet in het binnenland tegen kartelprijzen bij een dalende markt en indien verkoop naar het buitenland slechts tegen verlieslatende prijzen mogelijk zou zijn. We laten hierbij verder onbesproken motieven als bedrijfsbezetting e.d. welke, ondanks dat, tot export doen besluiten.

Voorts rijst de vraag of we in dit bedrijf waar uitsluitend of naar behoefte of op order geproduceerd wordt, een „Gereed Product“-rekening moeten inlasschen of niet. In de praktijk zullen we rekening moeten houden met mogelijke vertragingen in de afleveringen en zal een volkomen parallelliteit tusschen productieven afzet moeilijk bereikbaar zijn, zoodat ik het practischer acht de productie via een rekening „Gereed Product“ te administreeeren.

Ik laat aan de bespreking van de administratieve verantwoording van het eigenlijke productieproces thans eerst een behandeling voorafgaan van de voorraadadministratie c.a. en

van de loonadministratie. De wijze van administreeeren van uitgaande bestellingen en de behandeling van inkomende goederen (kapok zoowel als tijk e.d.) laten wij hier onbesproken. Er is in dit bedrijf slechts een *voorraadadministratie* voor tijk en ruwe kapok noodig. Voor de tijk e.a. wordt op de gebruikelijke wijze een dubbele magazijnadministratie gevoerd, een op de boekhouding en een op het magazijn. Eerstgenoemde in hoeveelheden en geldswaarde met een zoodanige indeeling der magazijnkaarten, dat hieruit tevens blijkt de in bestelling zijnde hoeveelheden, laatstgenoemde uitsluitend in kwantiteiten. Voor de ruwe kapok ligt het geval iets anders. Er komen nl. veel afwijkende kwaliteiten voor, met buitendien verschil in gehalte aan vuil en pitten; van elke partij werd een analyse samengesteld. Elke ingekochte partij moet dan ook afzonderlijk worden geadministreerd op daartoe bestemde kaarten, vermeldende inkoopprijs, brutogewicht, geldswaarde inkoop met bijkomende kosten, analyse der partij en berekend netto gewicht.

Voor de *verstrekkingen* van ruwe kapok uit het magazijn bezigt men door het fabriekskantoor uitgeschreven bons in triplo, waarvan er een bestemd is voor den magazijnmeester, die aan de hand hiervan zijn magazijnadministratie benevens een afgiftestaat bijwerkt, een bon, door den chef der afdeling kaarderij voor ontvangst gearafeerd, bestemd is voor de boekhouding en een exemplaar in stock achterblijft. De boekhouding verifieert de afgiftestaat met de bij haar ingekomen bons, sorteert deze naar partij, stelt het netto gewicht vast en berekent de geldswaarde van het verbruik aan ruwe kapok. De recapitulatie van bijv. het verbruik van een week dient om de kantoor-magazijnadministratie bij te werken en tevens een verbruiksboek waaruit de rekening „Ruwe Kapok“ gecrediteerd en een „verbruiksrekening Ruwe Kapok“ wordt belast. (hoeveelheden en geldswaarde). Door een partij-verantwoording als hier bedoeld verkrijgt men een doeltreffend toezicht op de afwikkeling van elke partij. Regelmatig vindt toetsing met de magazijnadministratie van den magazijnmeester en de aanwezige voorraden plaats, waardoor geconstateerde verschillen gemakkelijk kunnen worden opgelost.

De inkoop van tijk c.a. zal waarschijnlijk slechts in een beperkt aantal kwaliteiten en dessins geschieden, terwijl prijsfluctuaties binnen normale proporties zullen blijven. Boeking van den inkoop hiervan tegen standaardprijzen, waarbij verschillen op een rekening „Prijsverschillen tijk“ gebracht worden. Voor de administratie van het verbruik kan men op verschillende wijzen te werk gaan. Of er worden bons voor het — gestandaardiseerde — verbruik uitgeschreven op de wijze als voor de ruwe kapok aangegeven, of het verbruik wordt op een, nader te bespreken, geleide of werkkaart vermeld, welke kaarten de chef van de bedstellenmakerij en de magazijnmeester voor accoord parafeeren, of het verbruik wordt vastgesteld uit de stukloonbons van de thuiswerkers. De twee laatste methoden hebben tot nadeel dat de magazijnmeester geen bewijs voor zijn afgifte ontvanot, terwijl er buitendien nog het nadeel aan verbonden is, dat het verbruik van op een bepaald tijdstip onderhanden zijnde orders niet zonder meer door de boekhouding kan worden vastgesteld en ik geef dan ook aan eerstgenoemde methode de voorkeur. De verwerking ervan tegen standaardprijs gaat op soortgelijke wijze als van de ruwe kapok in z'n werk en laten we mitsdien verder onbesproken. Een rekening „Verbruikt tijk“ is te belasten, waar tegenover de voorraad rekening wordt gecrediteerd.

Wat de *loonen* betreft vraagt vnl. de behandeling van het *stukloon* onze aandacht. De wijze van behandeling hangt ook hier uiteraard weer nauw samen met den aard van het bedrijf. Het is mij niet bekend of reeds van te voren kan worden vastgesteld het aantal balen of zakken per mengpartij en door

wien dit pakken zal geschieden. Is dit niet het geval dan dient dit door den chef van de kaarderij te worden vastgesteld. Van door dezen uitgeschreven bons in duplo is het unicaat bestemd voor de loonadministratie en het duplicaat voor den werknemer ten behoeve van diens controle op de loonafrekening. Staan de benodigde gegevens van te voren vast, dan zal men de -nader te bespreken — mengopdrachten bijv. kunnen voorzien van slips (in duplo) waarop alle gegevens ter bepaling van het loon door het fabriekskantoor worden ingevuld. Na beëindiging der betreffende werkzaamheden parafeert de chef der kaarderij voor accoord en ontvangt de werknemer de copiebon, terwijl het origineel weder voor de loonadministratie dient.

Op eenzelfde wijze gaat de loonbehandeling van de bedstellen in z'n werk. De voor het snijden besteden tijd teekent de snijder op de werkkaart aan, welke opgave dient o.a. om de prestatie van elken snijder te kunnen vaststellen, zoomede eventueele verschillen met berekende snijloonen door onder/overbezetting tot uitdrukking te kunnen brengen. Voor de bedstellenmakerij kunnen we weer door middel van een stel geperforeerde slips aan de werkkaarten (in duplo) het stukloon administreren. Het invullen van dit formulier met copie geschiedt door het fabriekskantoor. De copie van de betreffende slips is bestemd voor de thuiswerkers, fungeert als geleidebon voor het aan hen verstrekte goed en tevens als controlemiddel voor hen op het uitbetaalde loon, terwijl het origineel voor de loonadministratie bestemd is na het gereed komen der betreffende verwerking. De loonverantwoording terzake van het vullen en het dichtnaaien geschiedt op soortgelijke wijze. Een bespreking van de verdere administratieve loonverantwoording laat ik hier verder, als vallende buiten het kader van het vraagstuk, achterwege. Alleen zij nog even op de loonsplitsing gewezen, welke zal dienen te geschieden naar afdeling en per afdeling naar de onderscheidene in het vraagstuk genoemde productieve loongroepen.

Thans wil ik eerst de administratie van den *verkoop* behandelen. De ingekomen opdrachten worden gesorteerd naar orders kapok binnenland, exportorders en bedstellen en per categorie onder doorlopende nummering ingeschreven in orderboeken, geprijsd en uitgerekend. Aan de hand hiervan vindt het uitschrijven plaats van

1. de factuur
2. copie factuur (verkoop en debiteurenadministratie)
3. copie bestemd voor fabriekskantoor
4. opdracht aan expeditie (zonder bedragen) en
5. geleidebiljet voor de te expedieeren artikelen (zonder bedragen).

De factuur met copie 1 worden in een daartoe bestemde map opgeborgen en verzonden resp. geboekt in de debiteuren- en verkoopadministratie nadat uit door de afdeling expeditie samengestelde expeditielijsten van de verzending is gebleken. Datum verzending en folio verkoopboek teekent men daarbij in het orderboek aan, waardoor de administratie controle op regelmatige aflevering en productie verkrijgt. Een verdere bespreking van de interne controle op de juistheid der boekingen blijft achterwege. Alleen zij nog vermeld dat van elk der genoemde categorieën afzonderlijke verkoopboeken gehouden worden. Van de verkoopboeken kapok binnenland en export kan de indeeling aldus zijn: datum, naam en adres, factuurno., fol. deb. boek, factuurbedrag, met verdere splitsing naar prima en secunda onder vermelding voor elk der soorten van het aantal zakken c.q. balen, (interne controle op het loon) netto gewicht, bedrag opbrengst kapok, omzetbelasting en verder voorkomende berekende kosten. Wat betreft het bedstellen-

verkoopboek verdient een splitsing van den verkoop naar de verschillende maten of kwaliteiten, of wel naar rayons onder vermelding van het aantal stellen (eveneens ter aanvullende looncontrole), en gewicht prima kapok der bedstellen. Bij het op deze wijze samenstellen der verkoopboeken verkrijgt men automatisch de gegevens noodig voor een doelmatige controle op en beoordeeling van de geproduceerde hoeveelheden prima en secunda kapok en bedstellen.

En nu *de beschrijving van de eigenlijke productieprocessen*. Naar gelang der behoefte van verkochte kapok of verkochte bedstellen worden partijen ruwe kapok gemengd tot prima en secunda kwaliteiten. Het fabriekskantoor (planning) zal voor deze mengingen een productie-opdracht (mengopdracht) uitschrijven, waarvan de hoeveelheden ontleend worden aan eene recapitulatie en combinatie van de aan deze afdeling verstrekte copieën van de facturen. Deze mengopdrachten moeten de navolgende gegevens behelzen: nummer, datum van uitgifte, datum waarop het mengen en kaarden gereed moet zijn (verband houdende met levertijden van verschillenden duur), het nummer van de kaardmachine (gelijkmatige verdeling van de orders over alle machines), aanduiding van de te gebruiken partijen of gedeelte van partijen ruwe kapok met vermelding van hoeveelheden brutogewicht, analyse, netto gewicht prima of secunda kapok, benevens een ruimte voor het vermelden van het aantal zakken c.q. balen met hun totale gewicht en het gewicht der gevulde bedstellen. Buitendien dient ruimte beschikbaar te blijven voor het stellen van accoordbevindingen. Het fabriekskantoor schrijft tegelijkertijd uit de vroeger genoemde magazijnopdrachten tot verstrekking van de benodigde hoeveelheden ruwe kapok, tenzij het mogelijk is bijv. deze mengopdrachten in duplo of triplo te doen vervaardigen (met behulp eener schrijfmachine) waardoor het grondstoffenbonnen stelsel als hiervoren behandeld zou kunnen vervallen en de duplicaten en triplicaten daarvoor in de plaats zouden kunnen treden.

Alvorens afgifte der stukken aan de fabriek plaats vindt, worden de meng- en kaardopdrachten op productiestaten ingeschreven, welke productiestaten de volgende gegevens bevatten: het nummer van den opdracht, nummer van de kaardmachine, bruto en netto gewicht der in productie te nemen ruwe kapok (al of niet met vermelding der geldswaarde), gewicht prima resp. secunda kapok volgens de bekende gegevens, begroot gewichtsverlies door verstuiving in K.G. Deze gegevens worden na afloop van het kaarden en emballeeren na retourneering van de productieopdrachten aan het fabriekskantoor verder aangevuld met het aantal zakken of balen en hun respectievelijk gewicht, gesplitst naar prima en secunda kapok, benevens het gewicht der prima kapok gebruikt voor de fabricage van bedstellen.

Aannemende dat het productieproces van elke te kaarden partij korter dan een dag duurt en ervan uitgaande dat de machines en de vertrekken eenmaal per week worden schoongemaakt, verschaft deze productiestaat ons alle voor eene beoordeeling van de productie noodzakelijke gegevens en kan het gewichtsverlies en afwijking van het normale worden vastgesteld terwijl, indien het mogelijk is door weging de afval aan pitten en ander vuil vast te stellen, tevens de uitkomsten volgens de analyses getoetst kunnen worden. Daarnaast neemt deze staat een plaats in in de interne controle-organisatie. Het totaal der verbruikte grondstoffen moet overeenstemmen met het verbruik door de administratie berekend, de aantallen en gewicht der gepakte pakken etc. dient in overeenstemming te zijn met de gegevens volgens de verkoopboeken, rekening houdend met nog niet uitgevoerde orders, terwijl het uitbetaalde pak en vulloon eveneens aan de hand van

de hierop voorkomende gegevens getoetst kan worden. Voorts vormen zij den grondslag voor de samenstelling van de boeking der productie in de administratie, waarbij een rekening „Gekaarde Kapok” (prima en secunda) belast wordt tegen standaardprijzen, waartegenover gecrediteerd worden de rekeningen „berekende kapok, berekend gewichtsverlies, berekend machinaal loon, berekende afdeelingkosten en idem algemeene kosten.” Verder debiteering eener rekening „Gewichtsverliezen” voor het geconstateerde verlies, onder crediteering van de rekening „Berekende Kapok”. Tenslotte is het mogelijk met behulp van de gegevens van dezen productiestaat de winst of het verlies door over- resp. onderbezetting te bepalen en in de administratie op te nemen. Een verschil tusschen de geldswaarden der rekeningen „Verbruikte Kapok” en „Berekende Kapok” is een gevolg van prijsverschillen; de rekeningen „Gewichtsverliezen” en „Berekende Gewichtsverliezen” geven inzicht in eventueele afwijkingen van den norm. De verdere gegevens zullen evenals deze, op korten termijn worden beoordeeld en zoo noodig nader geanalyseerd.

De productie van prima en secunda kapok omvat die bestemd om zonder meer als zoodanig te worden verkocht en de prima kapok bestemd voor de bedstellenmakerij. De voor verkoop bestemde kapok wordt nu naar een speciale rekening overgeboekt, waarbij de standaardprijzen voor gekaarde kapok verhoogd worden met een standaard bedrag voor het pakloon, emballagekosten, en afdeelingkosten, onder crediteering van de rekening „Gekaarde Kapok” en „Berekende Pakloonen” enz. Tegenover de hier bedoelde rekening, vermeldende de Standaardkostprijs van de voor verkoop bestemde kapok wordt de opbrengst gesteld. Het kwantum bestemd voor de bedstellen boekt men over naar eene rekening „Gekaarde Kapok bedstellenmakerij”, eveneens tegen standaardprijzen.

De administratieve verantwoording van de *bedstellenmakerij* kan nu als volgt verlopen. Aan de hand van de order formulieren (copiefactuur) stelt het fabriekskantoor een werkkaart in triplo voor elke order samen. Deze werkkaart bevat de navolgende gegevens: nummer order, datum van uitgifte, datum waarop de order gereed moet zijn c.q. verzonden moet worden, omschrijving van den order met vermelding van de benodigde tijd en gewicht prima kapok, naam snijder, naam thuiswerker, benevens een ruimte voor het stellen van accoordbevindingen der bedstellen en datum expeditie. Aan den werkkaart bevinden zich een drietal slips voor de loonverantwoording dienende, en wel in de volgorde voor afwerken, vullen en naaien. Elk dezer slips behelst het nummer van den order, naam van den werknemer die de bewerking moet verrichten, korte aanduiding der te verrichten werkzaamheden, al of niet het te betalen loon (zou eventueel achterwege kunnen blijven waar het hier stukloon betreft waarvan het bedrag door een ieder uit de omschrijving kan worden afgeleid), datum van uitgifte, datum gereed (resp. voor thuiswerkers „datum retour”), benevens een ruimte voor parafereen bij accoordbevinding door de chefs der afdelingen. Het lijkt mogelijk aan dit drietal buitendien een vierde strook toe te voegen, bestemd om het tijdverbruik op te vermelden. (Standaardkwantums, separate vermelding hierop van meerverbruik als gevolg van snijverlies, weeffouten of anderszins).

Het fabriekskantoor vult alle vaststaande en bekende gegevens reeds vóór de uitgifte in, houdt zelf het triplicaat en geeft de twee andere exemplaren aan de fabriek door, waar de werkkaarten de orders vergezellen. Van het achtergebleven triplicaat dient de stamkaart om een overzicht van de loopende orders te houden, terwijl de strooken op naam van de werklieden gesorteerd worden (controle op tijdige afwerking), waardoor een overzicht verkregen wordt van hetgeen

iedere arbeider in bewerking heeft c.q. ter bewerking zal ontvangen.

De bazen der afdelingen parafereen na accoordbevinding de betreffende loonlips die weder bij het fabriekskantoor ingeleverd worden, waarna de betreffende triplicaten worden uitgelicht. Voor eene bespreking van de loonadministratie aan de hand van de ingeleverde loonbons zij naar het in het voorgaande hieromtrent opgemerkte verwezen. Bij afgifte van de gesneden tijd aan de thuiswerkers blijven de op naam gesorteerde werkkaarten op de afdeling achter, waaruit te allen tijde is op te maken bij wien de stoffen zich bevinden. Bij terugontvangst van de stellen van den thuiswerker wordt deze kaart weder uitgelicht en aan de vulafdeling doorgegeven, terwijl de voor accoord geparafeerde loonlips van den thuiswerker ingeleverd wordt. De afdeling expeditie uiteindelijk controleert de afwerking van de bedstellen en deze met de werkkaarten en copie-orders, vult de werkkaarten verder in en stelt een expeditielijst samen, die met de werkkaarten aan het fabriekskantoor worden geretourneerd, waarbij zij het duplicaat van de werkkaarten voor haar eigen verantwoording inhoudt. Na het uitsorteren van de werkkaarten der gereedgekomen orders geeft het fabriekskantoor deze aan de boekhouding door.

Buitendien sorteert het fabriekskantoor de werkkaarten welke onder haar berusting blijven naar kwaliteit der bedstellen en per kwaliteit naar maat en stelt wekelijks een productie overzicht samen vermeldende het aantal stellen per kwaliteit/maat, de standaardkostprijzen, eventueel meerverbruik tijd, benevens de splitsing van deze kostprijzen in Berekende Gekaarde Kapok Bedstellenmakerij, berekende tijd, berekend snijloon, naailoon, vulloon, afwerkloon, berekende afdeelingkosten en toeslag algemeene kosten, terwijl zij voorts een overzicht samenstelt van de in bewerking zijnde orders aan de hand van haar gegevens, onder vermelding van het stadium van uitvoering. Hiervan wordt eveneens een recapitulatie gemaakt voorzoover de verwerkte tijd en loonen betreft. De gegevens van het wekelijksche productieoverzicht moeten overeenstemmen met de weektotale volgens het verkoopboek bedstellen. Met behulp hiervan kan de onder/overbezetting vastgesteld en cijfermatig in de administratie tot uitdrukking gebracht worden. De boekhouding tenslotte boekt de op het productieoverzicht vermelde kostprijzen na verificatie in, waarbij een rekening „Kostprijs Bedstellen” wordt gedebiteerd, waartegenover de bovenopgesomde rekeningen worden gecrediteerd. Het verschil tusschen de debet totalen en de credittellingen der diverse directe kostengroepen moet dan in overeenstemming zijn met de totalen van den staat der in bewerking zijnde orders. Het verschil tusschen de opbrengst-rekening bedstellen en kostprijs ervan stelt de brutowinst voor, waaruit de kosten op den verkoop drukkende bestreden moeten worden. Desgewenscht kan men de eveneens hiervoor per eenheid begroote bedragen in de administratie verwerken door daarmede de kostprijs te verhoogen en een rekening „Berekende Verkoopkosten” te crediteeren en tevens daarbij winst/verlies door over/onderbezetting der verkoopafdeling uitdrukken.

Het meerder dan normaal verbruik aan tijd door stof- resp. snijverlies ontstaan, wordt aan de hand van de materiaalbons vastgesteld en na verificatie met de betreffende gegevens, voorkomende op de productieoverzichten, afzonderlijk tot uitdrukking gebracht. Tenslotte stelt de boekhouding wekelijks een winstoverzicht samen, vermeldende alle in het voorgaande uit de administratie voortvloeiende gegevens, welke overzichten al het cijfermateriaal verschaffen dat noodig is voor een doelmatige beoordeeling van den bedrijfsgang en analyse van de bereikte resultaten van elk der afdelingen.

P. W. TH. GERBERS.